

NEGS-i TALLINNA OSAKONNA LAUALEHT

PÕLVNEMISLUGU

Nr.17
mai
2000.a.

Sugu ei lahku soosta, võsu ei veere kännusta. (Väike-Maarja)

Lehe 16nda numbri ilmumise ajal oli juubeliüritustest käimas ainult näitus, nüüd on ka teaduslik konverents ja aastakoosolek seljataga. Lühidalt ka nendest.

Peab rääkima, et Pedagoogikaülikooli aula konverentsi kohana oli õnnestunud valik nende esialgse 5 võimaluse hulgast, esiteks odavuse tõttu, ning nii banketi kui aastakoosoleku samas kompleksis pidamise võimaluse tõttu. Kokku osales konverentsil 216 inimest, neist 100 seltsi liiget. Genealoogiahuvilisi oli 105, külalisi 11. Väliskülalised olid Saksamaalt, Rootsist ja Soomest.

“Põlvnemislugu” värske nr. 16 ja hulk kaasavõetud komplekte ning varasemad üksiknumbrid said otsa konverentsi alguseks.

Kuna iga soovija sai endale trükitud konverentsi kava ja ettekannete teesid, ei hakka neid siinjuures kordama. Kõik toimus programmi kohaselt ning mahtus ajakava raamidesse. Prof. L. Aarmal oli teeside raamatus oma ettekande teema kohta põhjalik kirjutis, seepärast ei hakanud ta seda kordama ning käsitas ettekandes hoopis eesti raamatu lugu, mis raamatuaasta puhul on samuti aktuaalne. Kahju, et korraldajatest mittesõltuvalt jäi päevakavast välja esialgselt kavandatud Andres Ehapalu ettekanne.

Kuulsatest kutsututest ei olnud kohale tulnud keegi. Väliskülaliste tervitussõnavõetud sisaldasid rohkesti informatsiooni nende seltside tegevuse kohta.

Banketil tuli loobuda esialgu sisseplaneeritud tervitusnapsust, kuna osavõtjaid jäi registreerimisel saadud arvust tunduvalt vähemaks. Suure pettumuse valmistasid selles osas Tallinna osakonna liikmed. Osavõtumaksust kergele alkoholoolsele joogile mõeldud raha tuli kulutada ettevalmistatud külmlaua väljaostmiseks.

Aastakoosolekul, järgmisel päeval samas saalis, registreerus 168 liiget, nendest oli kohal 112 inimest ning volitusi oli 56lt liikmelt. Tallinnast oli 98 liiget (12 volikirjaga), Viljandist 35 (24 volikirjaga), Pärnust 22 (12 volikirjaga), Tartust 13 (8 volikirjaga).

Päevakord (samuti kõigile varem teada antud) sai samuti aja piirides ammendatud. Koosolekut juhatas Ülo Rehepapp. Nagu tavaks on saanud, oli teatud segadust valimisega. Seltsile otsustati valida 11 liikmeline juhatus + automaatselt lisanduvad osakondade juhtijad. Esimeheks valiti Kalle Kesküla, juhatuse liikmeteks . Ants Roomets, Harri Talvoja, Harri Tuulik, Raivo Maine, Pille Mäerand, Aita Mägi, Fred Puss, Maido Tafenau, Jüri Müntel, Kalle Pullmann.

8. aprillil toimunud Tallinna osakonna kokkutulek Katleri põhikoolis jäi nendes ruumides viimaseks. 6. mail on üheaegselt kirikumatk Lääne-Harjumaale ning uutele liikmetele tutvumine Riigiarhiiviga.

Uuel hooajal , s.a. oktoobri teisel laupäeval (14. okt.) kell 11 koguneme Ajaloo Instituudi saali Rüütli tn 6. (Niguliste kiriku lähistel).

Kogunemine Katleris möödus uute liikmete vastuvõtu tähe all. Räägiti ka möödunud juubeliüritustest ja tulevikuplaanidest. Kahjuks jäi uus Tallinna osakonna juhatus valimata, kuna läks kõigil kiireks nagu alati. Suve jooksul on palju aega järele mõelda, kes meist Tallinna osakonna juhatuses võiks olla.

Ants Roomets

KUIDAS ME NÄITUST TEGIME

Pille Mäerand

Selleks, et minust õigesti aru saadaks, pean algusest peale kõik ausalt ära rääkima.

Teatavasti oli meie juubeliaasta ürituste korraldamine Tallinna toimkonna õlgadel. Tallinna toimkonna liikmeks sattusin aga “tänu” tegutsemisele meie laualehe kallal. Ühel järjekordsel Tallinna toimkonna koosistumisel novembrikuus oli jälle laual nimekiri ülesannetest, millistele olid vaja leida täitjad, aga “täitjate” poole peal oli hulk tühjasid kohti. Külaliste majutuse-, totlustamise-, reklaami-, finantsasjade organiseerimist ei olnud keegi enda peale võtnud, samuti nagu ka näituse korraldamise ülesannet. Siis vilksatas mul peas minu arvates mind päästev mõte: Lootes oma lapsepõlves näituste tegemise juures vaatlejana omandatud “kogemustele” otsustasin end välja pakkuda näitust korraldama, et siis pääseda teistest ülesannetest, mis tundusid minule ületamatult rasketena. Ja nii jäigi, kuna teisi vabatahtlikke kandidaate sellele tegevusele ei olnud.

Ants Roometsa poolt oli selleks ajaks juba suur hulk tööd ära tehtud – oli kokku lepitud ruumide, raamatukogu raamatute ja kunstniku kasutamise tingimustes ja selle teenuse hinnas. Samas oli ta mõelnud ka väljapanekutele: et peaks välja panema igal juhul vanu dokumente ja fotosid, meie laualehti, igasugust huvitavat kirjandust Eestimaa paikkondade kohta ja eluloolisi andmeid sisaldavaid raamatuid. Loomulikult ka seltsi ajalugu. Lisaks kooliõpilaste töid, mis näitaks uurijate kasvulava olemasolu. Et peaks tutvustama suguvõsaurimisel ettetulevaid mõisteid ja üldse uurimistegevust. Noh, ja lõpuks ka meie endi poolt koostatud uurimusi.

Tallinna osakonna detsembrikuisel kokkusaamisel lisandus mõtteid, et eraldi pakkuda vaatamiseks ülevaated genealoogiaalase tegevuse suurkujude Martin Lipu ja Aadu Lüüsi elust ja tegevusest, tutvustada meie koostööd Soome, Rootsi ja Baltisaksa suguvõsaurijatega ning eksponeerida nende perioodikat.

Tollel kokkusaamisel osalejad said igauks sõna ja pakkusid välja, mida neil oleks näitusele pakkuda. Siis mul tekkis mõte, et see tuleb nii tore, nagu “Nunnu näitus”, sest igauks oli huvitatud, et ka tema osaleks millegiga ja kõnelejate häälest kostus kurbusenoote, kui nad leidsid, et nende tööd ei ole veel esitamiseks küpsed. Mõned seltsikaaslased tahtsid veel oma “Nunnusid” veidi kõbida - kasvatada. Samas aga Koidula Ameerikasel ja Voldemar Vitkinil olid oma “Nunnud” juba kaasas.

Kohe ülejäämisel päeval jõudsid minuni Signe Taela käest vanad fotod ja Karl Norvetilt vanad originaaldokumendid.

Kõigile oli teada antud, et materjalid peaks kokku saama 6. veebruariks – kuu enne näituse avamist. Esialgne plaan selle kohta, kuidas näitust üles ehitada, valmis peale seda, kui olin esimest korda käinud Akadeemilises Raamatukogus, näinud punast telliskiviseina ja lugenud üle vitriinid, mida meil võimalik kasutada.

Plaanis oli seinale paigutada kõik suured materjalid: põlvnemise skeemid ja sugupuud. Vasakpoolsesse vitriinide ritta oli plaan välja panna kõik, mis puudutab suguvõsaurimise ajalugu Eestis ja meie seltsi ajalugu. Parempoolses reas aga näidata suguvõsaurimise kui tegevuse arenemist toimingute kaupa: huvi äratavad materjalid (vanad fotod, dokumendid, perepiibel), abistavad materjalid (arhiivmaterjalide näidised, kirjandust ja kaarte), valmis uurimusi, uurimise käigus valminud abimaterjale teistele uurijaile ja suguvõsakokkutulekute materjale (kutseid, sümbolikat, fotosid).

Plaanid mõttes valmis, hakkas materjalide kokku kogumine. “Meie mees Havannas” – Helje Kannik Akadeemilises Raamatukogus, otsis sealsetest fondidest välja neid raamatuid, mis välja antud eelmise sajandi algusaastail, kui oli suguvõsaurimise “ärkamisaeg” Eestis, samut hilisemast perioodist pärit kirjandust, mis lihtsalt huvitav või abiks uurijaile. Selle otsimise käigus leidis ta üsna huvitavaid raamatuid – väliseestlaste poolt koostatud ja raamatukogule annetatud Koppelite, Raukaste, Saarmannide, Saxi-Saxa-Sax-Saks, Kurvitsa ja Ariva suguvõsa kroonikad ja saksa-keelse väljavõtte Eestimaa kirikutraamatutest - Harju, Järva, Viru ja Läänemaa kohta aastast 1900, vana, sissekannetega perekonnapiibli aastast 1825, jpm.

Jaks Lankots tõi kamaluga materjale Tartu osakonna “aidast”, lubades hiljem veel lisagi saata. Pärnu osakonna saadetise tõi ära Marje Neitov ja jälle jäi hiljem tulema üks töö, mis parasjagu oli ühel teisel eksponeerimisel – Elmo Rukki “Pärnu-Jaagupi kalmistu”. Viljandi osakond piirdus esialgu küsimusega, kui palju nende osakonnale seinapinda ja vitriine eraldatakse, kuid peale seda, kui selgitasin oma plaane, tekkis mõneks ajaks suhtlemises paus – ju kaaluti neile pakutud võimalusi, mis jäid nende ootustega võrreldes kesiseks.

Mõned skeemid ja sugupuutabelid palusin oma kolleegil töö juures riidealusele kleepida, et nad sirgemad säiliks. Selle töö eest minu poolt lubatud kuldamine kuivas küll kokku kommikarbiks, kuid materjalid said ilusad.

Väikeseks mõnusaks proovikiviks kujunes 29. jaanuaril Kristiine Keskuses hobide nädala raames korraldatud ühapäevane näitus, mille jaoks said juba valmis tehtud etiketid. Kasutada sai vaid neid materjale, mis selleks ajaks laekunud oli, aga õnneks oli ka vitriinide pind väike. Meie kasutada oli 12 vitriini ca 50x 100x 30 cm mõõdus ja skeemide ülesriputamise võimalus puudus. Kuna ma neid vitriine enne vaatamas ei käinud (info nende suuruse ja arvu kohta oli Ants Roometsalt), siis sai igaks juhuks kogu selleks ajaks olemasolev materjal kaasa võetud. Mehed töid veel omalt poolt ka üht-teist kaasa. Tunni ajaga panime Harri Talvoja ja Ants Roometsaga kolmekesi näituse üles ja olime ise päris rahul, kuigi hulk huvitavaid materjale ei mahtunud kusagile. Igal juhul jättis meeldiva mulje see, kuidas vaadati

väljapanut, kui palju küsiti infot seltsi kohta ja tunti huvi konkreetsete tööde vastu. Selle ürituse kordaminek suurendas optimismi põhinäituse õnnestumise suhtes. Samas aga tegin mõned tähelepanekud: suurel näitusel ei peaks dokumentide koopiaid eksponeerima, kui on olemas originaaldokumente, (hoiame need koopiaid aga oma arhiivis alles); võimalikult vähe tuleks näidata võõrkeelset perioodikat, sest selle vastu on huvi väga tagasihoidlik; võimalikult palju uurimusi peaks olema avatuna, et näidata nende erilisust.

Fotojädvustus Eesti Genealoogia Seltsi juubelinäituse pidulikult avamiselt Akadeemilises Raamatukogus 7. märtsil 2000.a.

Kuu aega enne näituse avamist, s.t. 6. veebruari paiku oli plaanis esitada Akadeemilise Raamatukogu kunstnikule ettekannete tekstid. Enne seda uurisime Viivi Liventaaliga läbi meie seltsi arhiivi ja vaatasime Helje Kannikuga üle tema väljaotsitud kirjanduse, valides välja uuitavad leheküljed, kust raamat vitriinis avatud võiks olla. Rullidena toodud skeemid said viidud raamatukogu majja, kus pr. Kannik nende sirgumapanemiseks oli koha kaubelnud. Mõned vanad dokumendid said arstimiseks antud restauraatorite kätte. Elektroonilise kirjavahetuse teel oli Tafenaudega Viljandimaal saavutatud kokkulepe et nemad valmistavad ette vitriini arvuti kasutamise võimaluste tutvustamiseks suguvõsauurimisel. Tegin enda jaoks joonised vitriinidest kus kirjas ja pildis teemad ja raamatud, mis mingisse vitriini välja võiks tulla. Sain sedasi ära kavandatud peaaegu kõigi vitriinide sisu – peale kahe madala, mis jäid veel varuks seltsi liikmete uurimuste jaoks. Lugesin oma töö praktiliselt tehtuks – jäi ainult näituse ülespanemine.

Ja siis alles hakkas tulema materjale.

Viljandi osakonnast saabus rikkalik kogu. See jõudis kohale just ajal, mil meie ainus Tallinna kesklinnas baseeruv inimene Kalle Keskküla oli nädalasel puhkusel ja nii jäeti materjalid sellisesse kohta, kuhu oli tarvis neile Rävälale puistele spetsiaalselt järgi minna. Põlvamaalt tellitud töö tõi Aita Neemre Tallinna ära ja jättis minu jaoks ühele Mustamäe tee aadressile. Fred Puss tõi oma materjalid Tallinna, kuna Tartu kontaktaadressile viimisega jäi ta hiljaks, ja toimetas need Tallinnas aadressile, kuhu temal ei olnud keeruline viia. Minu mureks oli need linna pealt kokku korjata. Jaks Lankots aga pani 29. veebruaril posti Tartu kontaktaadressile pisipanderolli Velli Loosi huvitava tööga ja tartlaste ankeetidega, mille sain kätte alles pärast näituse avamist.

Samal ajal pakkusid mitu daami välja huvitavaid materjale, mida sai eksponeerida vaid stendil. Õnneks selgus, et paar nädalat enne meie näituse avamist oli Akadeemiline Raamatukogu saanud kätte nende tellitud püststendid, mida veel ei oldud kasutatudki.

Pr. Naata Raudsepp koostas ülevaate “Meie Memme 100 aastat”, pr. Helgi Reinsalu ülevaate Aadu Lüüsi elust ja tegevusest Eestis ja Rootsis, pr. Emma Takis minu arvates väga huvitava ülevaate eestlastest Simititsas. Selle viimase kokkupanemine jäi üsna viimaseks minutiks – laupäeval ja pühapäeval enne näituse algust veetsime selle kallal koos aega peaaegu poole ööni.

Ja siis, esmaspäeval 6. märtsil, läks näituse ülespanemiseks. Tõnu Tammar oli end appi pakkunud seintele üles riputama neid asju, mis vajasisid ülesriputamist. Temale asus appi Harri Talvoja. Tore oli vaadata, kuidas nad kahekesi kápuli maas skeemidele ja sugupuudele liiste külge kopsisid. Pr. Naata Raudsepaga olime eelnevalt saavutanud kokkuleppe, et seina peale pandavate asjade paigutamisel on tema nõus juhendama – kunstniku silm on ikka kunstniku silm. Julgestuseks võttis ta kaasa ka oma ametiõest sõbranna Jutta Vaheri. Suur tänu neile selle eest.

Ootamatult jõudis kohale üks näituse omapärasemaid eksponaate – põimvaip – Köpp’ude sugupuu. Selle tõi kohale autor Maia Värvi, kes ei ole küll seltsi liige, kuid huvitub meie ettevõtmistest.

Akadeemilise Raamatukogu kunstnik pr. Tiia oli eelnevalt valmis teinud enamuse etiketidest (eelnevalt Sirje Lauring-Vaska poolt keeleliselt korda tehtud), aga viimasel hetkel saanud tööde etiketid sai ka tema teha valmis viimasel hetkel, nii, et 6. märtsi hommik algas tal selle tegevusega.

Helje Kannik ja mina alustasime vitriinide täitmist. Õige pea selgus, et palju ei lähe nii, kuidas plaanitud. Selgus, et väljaotsitud materjalid ei mahu ära, rääkimata sellest, et raamatuid avatuna eksponeerida. Nii rändas osa raamatuid raamatukogu hoidlatesse tagasi ja osad jäid eksponeerituks ainult suletult.

Meie Helje Kannikuga läksime oma vitriinide täitmisega ees ja kunstnikuproua Tiia tuli veidi hiljem tagant järele parandades väljapaneku ja etikettide paigutust. Õhtul kella poole seitsmeks, kui sel päeval lõpetasime, olid meil mõlemal jalatallad “ümmargused” sellest terve päev tatumisest. Järgmisel hommikul jätkasime. Kui kell 14.30 kõik valmis sai, siis tuli veel Ants Tammeveski pakkuma ka oma tööd väljapanekusse. Aga juba olid kõik vitriinid lukus ja ega ei oleks enam kohta ka olnud, ega ka etiketti.

Kell 16.00 toimus pidulik näituse avamine. Kuna kutsutud prominente kohale ei tulnud, pidime leppima veidi kohalikumate prominentide avamiskõnedega, mis olid soojad ja südamlikud. Harri Talvoja rääkis veidi Eesti Genealoogia Seltsist ja Akadeemilise Raamatukogu direktress avas meie näituse.

Pea ütlema et terve selle näituse-eelse perioodi elasin sisukat elu, lugesin läbi kõik raamatud, mis minu kätte jõudsid – ükskõik kas seltsi liikmetelt või seltsi arhiivist-raamatukogust. Vitkini “Ajaloos tõmbetuultes” osutus väga tänuväärne lugemismaterjaliks, eriti esimese köite see osa, mis käsitleb igasuguste materjalide ja andmete hankimise võimalusi. Suur töö on seltsi arhiivis olev Einar Loit’i koostatud “Starkopfide suguvõsa”, kus suur hulk Raplamaa ja Põhja-Pärnumaa isikuandmeid – 4 köidet. Samuti on nüüd selge, et meie raamatukogus on terve hulk tõsisest teabematerjali, näiteks: “Sakalamaa ei unusta” 10 vihikut, “Põhja Tartumaa talud 1582 – 1858” I-IV kd. jms. Peale selle on Viivi Liventaal koostanud juba mitme aasta jooksul Eesti Genealoogia Seltsi kroonika raamatut, kus üsna põhjalikult kirjas kõik toimunud üritused ja talletatud ajalehtede-ajakirjade väljalõiked, kus meie seltsi elu käsitletud.

Nüüd, kui näitus on läbi ja aeg hakkab jälle argipäevastes rööbastes kulgema, siis luban endale, et koostan toimunud näituse kataloogi ja vast saab selle ka interneti koduleheküljele paigutada. Samas tunnetan, et näitus ei ole päris õige vorm meie tegevuse tutvustamiseks – vaja oleks ju igasse suguvõsakroonikaraamatusse sisse kiigata.

Eelmises lehes antud lubadus:

Seal avaldatud W. Reimani ja M. Lippu poolt Eesti suguvõsade-loo uurimiseks koostatud üleskutse ja küsimustiku tähtsust nõukogulikult alavääristades ning tollase ideoloogiaga sobitades kasutas 1977.a. ilmunud raamatu “Inimene ja kodu” autor Väino Järv ära ka Ed. Vilde lühinägelikkust ja materjalidesse mittesüvenemist. Avaldame väljavõtte sellest kirjutisest, et näidata, kuidas see ideoloogia materdas rahvakultuuris nendele mittesobivaid tahke.

Suurt tähelepanu pöörditi ka eesti perekondade ajaloo uurimisele. Selle töö elustamiseks ilmus vastav üleskutse ning kodu-uurijatele saadeti hulgaliselt küsitluslehti. See M. Lipu ja V. Reimani algatus aga ei leidnud rahvahulkade toetust, sest üleskutse suunas kodu-uurijad eesti tõusikute suguvõsade uurimisele.

Kodu-uurijate kaadri suurendamisele aitasid genealoogilised harrastused kahtlemata kaasa. Selle kaudu jõudsid mitmed kodu-uurijad teistegi probleemide juurde. Ideoloogiliselt suunitluselt kujunes aga perekondade ajaloo uurimine ekspluaatorite ülistamiseks baltisaksa aadlihistoriograafia eeskujul.

E. Vilde naeruvääristas oma paroodias “Dunkelmannide suguvõsa” Reimani ja Lipu üleskutset ning esimest saavutust sel alal – M. Lipu teost “Masingite suguvõsa”. 1910. aastal kalendris “Kiir” ilmunud pilkekirjutisest loeme: “Mõte on suur ja vaimustav. Eesti rikkuse, Eesti rühkivuse ajalugu! Nende kangelaste ajalugu, kes on pääsenud jumala abiga omast jõust ligimeste õlul paksema punga juurde – meie ajaloolaste kaunis keeles “vabamasse õhku”¹. Seevastu mitte sõnakestki “kõigist neist õnnetuist, kes eluaja või koguni põlvest põlve kahmavad ning haaravad, roomavad ning ronivad, pigistavad ning pingutavad, et viimaks mätta alla pugeda”.

Vilde satiirilised märkused näitasid täie veenvusega, et Reimani ja Lipu organiseeritud perekonnalooste uuringute eesmärgiks oli eesti tõusik-kodanluse tegevuse õigustamine.

Palju hinnatavam Eesti Kirjanduse Seltsi ajalootoimkonna tegevuses oli käsikirjade ja muude dokumentide kogumine. Talletati J. V. Jannseni, L. Koidula, C. R. Jakobsoni, J. Köleri, G. Schults-Bertrami, J. Hurda, Juhan Liivi jt. kirjavahetust. Algas eesti rahvusliku liikumise tegelaste kirjavahetuste publitseerimine. Mitmeid L. Koidula, C. R. Jakobsoni ja teiste väljapaistvate kultuuritegelaste kirju avaldati ajakirjas “Eesti Kirjandus”. 1910. ja 1911. aastal ilmus trükist kaheköiteline F. R. Kreutzwaldi ja L. Koidula kirjavahetus. Laekus ka muid kodu-uurimuslikke materjale. Kasvas seltsi liikmete arv ning uurimistöõ maa-alaline ja temaatiline geograafia.²

Suurt tähelepanu pöörditi kodu-uurimisel arhiivimaterjalide ja dokumendikogude täiendamisele ning olemasolevate kasutamisele. Üleskutses kodumaa arhiivide korraldamisele ja uurimisele kirjutas A. Sihver: “Esivanemad on kaua aega kitsastes oludes iseseisvusega elu elanud. Nende võimuses ei seisnud välise ajaloo-käigu otsekohene juhtimine, nemad ei olnud ka mitte ajaloo sündmuste üleskirjutajad ja edasiandjad.

Kõige selle tõttu leidub meie keskarhiivis vähe kirjutatud ajaloo-dokumente rahva sisemisest elust ja tegevusest, mis täiel mõõdul meie kultuurilugu aitaksid valgustada.” Autor rõhutab, et peamiseks ajalooallikaks on nüüd rahvas ise ning seetõttu tuleb hoogsalt koguda ajaloolist rahvatraditsiooni. See oli seda enam vajalik, et eesti rahvusest ajaloo- ja kodu-uurijatel oli juurdepääs baltisakslaste valduses või nende juhtimisel olevatesse arhiividesse mitmeti raskendatud.³

¹ Vilde, E Dunkelmannide suguvõsa. – Teosed. Jutustused II Tln., 1952

² Eesti Kirjanduse Seltsi aastaraamat II-IV Trt., 1912

³ “Eesti NSV ajalugu II kd. Tln., 1963

Silmades taevas ja meri
Inimene sinisilmne
Nagu peoga kühveldet teri
Imeline valge

Meeled tuultele valla
Uued vaod vaotuman palge
Süda sädemeid kalla
Tuli kõik neelab alla

Voogab päev üle lõõsan maa
Algaman merel kui tõus
Lebada kauem ei saa
Geenid veel jõus
Eestimaa

1981.a. avaldati ajakirjas “Looming”
Kunstiinstituudi üliõpilase Andrus Rõugu
luuletus, mille stroofide esitähed andsid ülalt alla kokku lugedes SINIMUSTVALGE.

Kes oli...

VAHIMEES - XIX saj. algul enamikes mõisates spetsiaalne ametimees, kelle peamine ülesanne oli koos teiste omasugustega hoida mõisa vara tule ja varguste eest. Peale selle oli vahimehe hooleks veel peksukaristuse täideviimine. Enamasti olid vahimeesteks 2 vabadiku kordamööda (vahetus laupäeval), kellele palka maksid talupojad. Vahimehe palk ja talu arvele langetav palgaosa ei olnud kõikjal ühesugune ning olenes mõisa suuruselt. Näiteks sai vahimees igalt täistalult 1 - 2 riia vakka rükist, samapalju otri, 1 - 2 naela villa, 1 nael seotud lina, paar pastlaid ja veidi soola, teinekord ka tüki liha ja 10–20 kop. raha.

Kui ei olnud alalist vahimeest, püsis seal põline vahtide andmise pruuk. Pilka mõisa seletuskirjas öeldakse, et peremehed saavad kordamööda öövahte. Käidavamate teede ja linnade lähedal asuvates mõisates olid päeva ja öö tarvis eraldi vahid.

Liivimaal oli paljudes mõisates talupoegadel veel kohustus anda nn. pühapäeva käskjalgu ehk vahte ringkirjade, kohtuprotokollide, vahistatute jms. edasitoimetamiseks. Neid kasutati ka majapidamistöõdeks. Pühapäeva käskjalg tuli laupäeva õhtupoolikul või pühapäeva hommikul koos hobusega mõisa ja jäi pühapäeva õhtuni või esmaspäeva hommikuni. Olenevalt mõisa suuruselt nõuti talult selleks 1 – 6 rakmepäeva.

(Andmed A. Karindi raamatust “Elust mõisnike ajal”) Ants Roomets

TALLINNA OSAKONNAGA LIITUNUD UUSI LIIKMEID:

1. JAAN MALLA	18.11.1929.	Tallinn, 13811	Mahtra 25 – 78 t. 6 345 163
		Pilistvere khk., Kõo vald	- MALLA, MALKEN
		Assamalla (Porkuni) vald	- MALLA
2. HELLE VIRKUS	18.12.1936.	Tallinn,	Sihi 87 – 3
		Türi	- PALLONBERG
		Imavere vald	- KRAAV
3. ARVI KRUUSIMÄE	16.11.1958.	Rakvere, Tedre 5	
		Tallinn, Tulika 52 – 4	t. 250 40 373
		Vaivara	- PAURMANN, NIGLAS
		Kihelkonna	- TAKJAS, MAAKER, LIIV
4. RAIVO MAINE	14.05.1965.	Tallinn, 13415	Tammsaare tee 63 – 100 t. 65 44 785
		Harju Madise	- MÜNDORF, AMMAN, BAUMANN,
NEUMER, GIGEMANN, VEIMANN,
RENT
		Kaarma	- PEEGEL, UUSMA, TÕUST
		Paide	- NEUMANN, SIBINER
5. MADIS MIKKOR	07.06.1976.	Harjumaa, 75501, Kiili, Luige küla	
		Torma	-MIKKOR
		Harju-Jaani	-LOORBERG
		Haljala	-TAAL
6. ROOLAND KERSEN	11.04.1949.	Tallinn, 10414	Niine 8a-14 t.. 641 38 53
		Käina vald, Pühalepa vald	- KERSEN, JÕPISSELG
7. MALLE RÄNI	30.01.1941.	Tallinn, 10619	Kuldnoka 16-39
		Jüri kirik	- MÄE (Rein Mäe 1850)
8. ÜLO RUUBEL	22.03.1930.	Tallinn, 10131	Videviku 10-2 t 6 481 020
		Mulgimaa 5 kihelkonda	- RUUBEL, RUBEL
		Rannu, Nõo	- WILLMANN

SAIME SUGULASTEKS!

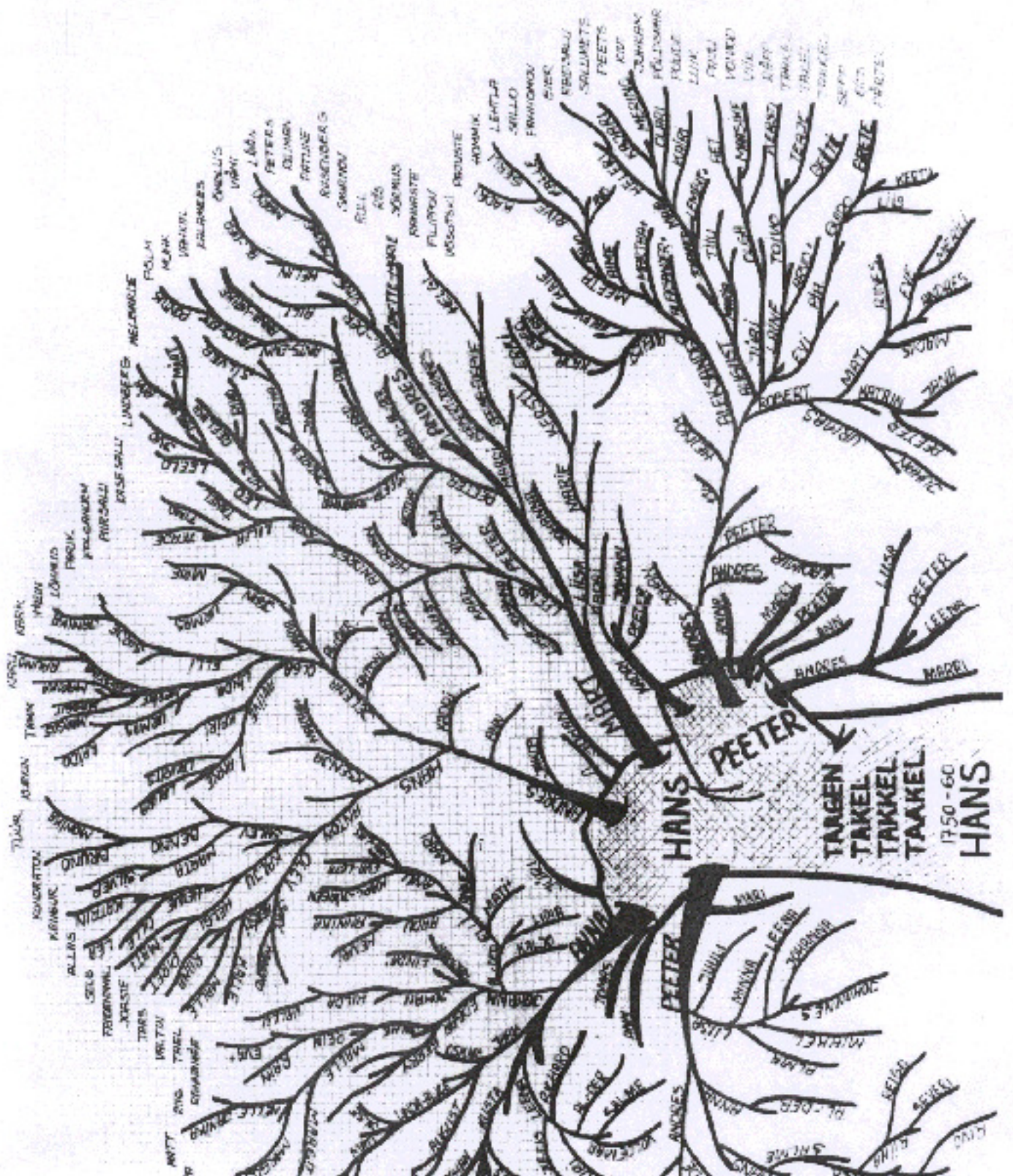
Kaks suguvõsaurijat leidsid ühiseid esivanemaid

Aastal 1990 sai teoks üks esimesi suguvõsaurijate kokkusaamisi meie suguseltsis. Oma töid tutvustasid seal inimesed, kes olid juba jõudnud tulemusteni, mida teistelegi näidata. Enamik meist olid sel ajal samasugused algajad nagu mina. Tol kokkusaamisel istus minu kõrval mees, kes esitles Valtonite sugupuud. Juhtumisi nägin sellel tuttavat perekonnanime - Rüütelmann. Vestluses sugupuu autori Paul Valtoniga sain teada, et tegemist oli suguvõsaga, mille juured Hiiumaal, kust on pärit ka minu abikaasa. Ainult külad olid erinevad – naaberkülad Käina vallas. Hiljem, kui olin põhjalikumalt uurinud abikaasa esivanemaid, sain teada, et Valtonite sugupuust silma hakanud Liso Rütelmann oli minu mehe vanavanaisa teine naine.

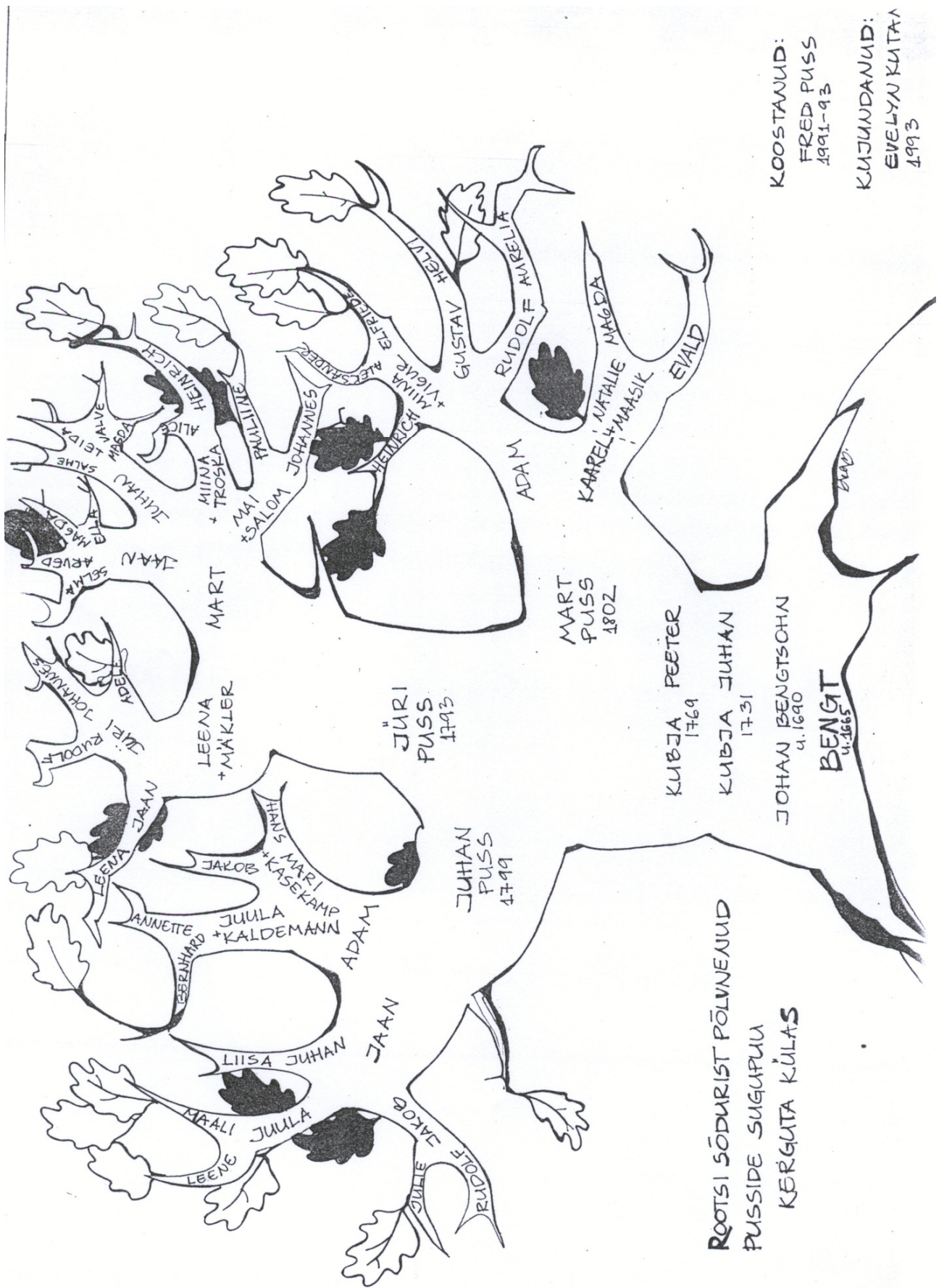
Kuid üllatused sellega veel ei lõppenud. Edasistest kavadest ilmnnes, et nii mina kui Paul Valton kavatsesime järgmisena hakata tegelema Essensonidega Kolga-Jaanist. Kahtlaseks jäi esialgu vaid see, kas on ikka tegemist sama suguvõsaga. Hiljem selgus, et ongi, kuigi erinevate harudega, mis läksid lahku juba neli inimpõlve tagasi. Minu isapoolsed sugulased suundusid Tartumaale, Pauli naise Leida Valtoni esivanemad aga Põltsamaale. Selle uurimuse juures saime teha juba koostööd. Mina tegelesin arhiivandmetega, Paul Valton otsis kaasajal elavaid perekonnaliikmeid nii Eestist kui kaugemaltki. Lõppkokkuvõttes sai valmis küllalt põhjalik uurimus. Meil vedas, saime veel oma andmeid kontrollida Eesti Ajalooarhiivis hr. Maiste juures, kes oli põhjalikult uurinud tervet Kolga-Jaani kihelkonda. Pean oma häbiks tunnistama, et kuigi andmed on põhiliselt koos ja skeem mustandis tehtud, ei ole ma tööd veel korralikult vormistanud. Seevastu Paul Valton joonistas oma haru osas välja korraliku sugupuuskeemi ning Leida Valton (sünd. Essenson) pani paberile haarava jutustuse oma esivanemate elust. Suvel 1997 korraldasid nad grupile Essensonidele Tallinnast ja Viisust vastuvõtu oma kodus Kiilis.

Küllap esineb selliseid kokkusattumisi sageli, kuid antud juhul oli tegemist lausa kokkusattumiste ahelaga. Peamine kogu loo juures on aga see, et sain tuttavaks toreda perekonnaga. Kahjuks on Paul Valton nüüdseks meie hulgast lahkunud. Olgu see kirjatükk mälestuseks temast – südamlisest perekonnaisast, tublist töömehest ja aktiivsest suguvõsaurijast.

Mari Rüütelmaa

Eesti Genealoogia Seltsi juubelinäitusel eksponeeritud väikesformaadiline sugupuu.

Fred Pussi koostatud ja Evelyn Kutani kujundatud sugupuu

KULDRANNAKE. EESTI JA EESTLASED. Sven Danell

Kogu saksa elanikkond, kelle arv 1930. aastal oli vaid veidi üle 16 000, oli aastasadade jooksul andnud ebaproportsionaalselt suure hulga andekaid ja silmapaistvaid kultuuritegelasi, ja Vene impeerium oli värvanud suure osa oma ametnikest ja ohvitserkonnast baltisakslaste ridadest. Lihtsa eestlase hinnang sakslaste kohta oli tavaliselt kainelt objektiivne. Tõsi, sõna “parun” kuulus peaaegu sõimusõnade hulka, ja kui räägiti ihunuhtlusest, mida kõik vanemad inimesed mäletasid, olid sõnad loomulikult väga karmid. Aga mingit sügavat viha talurahva hulgas ei eksisteerinud. Oma endistele isandatele vaadati üleoleku ja huumoriga ning ilmutati ka nüansside nägemise oskust. Saksa pastori ja tema koguduseliikmete vahel valitsesid paljudel juhtudel üsna südamlikud suhted.

Eesti gümnasistid ja noored ülikooliharidusega inimesed olid sageli haaratud märksa vähem nüansseeritud vihavimmast. Õigluse mõttes tuleb tunnustada, et XIX sajandil algatasid baltisaksa aadlikud tähtsaid reforme eesti rahva olukorra parandamiseks. Rüütelkonna otsusega kaotati 1811. aastal põhimõtteliselt pärisorjus, rohkem kui 50 aastat enne seda, kui see toimus Venemaal. Üks selle otsuse tagantõukajaid, parun Hamilcar von Volkersahm, lausus sel puhul klassikalised sõnad: “Meile ei anna väärikust mitte need õigused, mis meil on, vaid need kohustused, mida me täidame.” Veel olulisemad olid ehk tsaari poolt 1849. aastal kinnitatud Liivimaa maapäeva otsused talupoegade teokohustuste kaotamise kohta ja määrused, mille sihiks oli teha talupoegadest sõltumatud taluomanikud. Kuid Liivimaa moodustas ainult poole eestlaste maast – ja osa lätlaste maast. Põhja – Eestis viivitas aadel sellele eeskujule järgnemisega ja kui talupojad mitmel pool, uskudes, et tsaari otsus käib nende kõigi kohta, hakkasid teotööle vastu, suruti mäss maha karmusega, mis nõudis palju elusid. Aastal 1868 kaotati teoorjus ka Põhja- Eestis. Lõunaestlastel oli peaaegu kahe aastakümne pikkune edumaa iseseisvate taluomanikena ja seda oli mitmes osas märgata veel meie sajandilgi.

Soovitame lugeda

EESTI PRIINIMED. JAANI KIHELKOND. Kairit Henno. Eesti Keele Sihtasutus, 2000.a.

Iseloomustavad (austavad või halvustavad) nimed. Need nimed võivad olla nimesaaja enda valitud või väljendada ümbruskonna suhtumist temasse (Saareste II:13)

Austavaid nimesid on nt *Raudjalg, Raudmees, Ausmeel, Õigemeel, Kuningas*, aga ka samuti adjektiivsed *Aus, Julge, Kindlam, Mõistlik, Nõukas, Tark, Ustav, Vapper*. Selliseid adjektiivseid austavaid nimesid leidub eriti rohkesti saarlastel. (Saareste I:145) Ka vägevamate loomade nimesid perekonnanimedena (nt *Kotkas, Karu, Põder*) võiks lugeda siia hulka kuuluvaks (sealsamas).

Palju enam kui austavaid nimesid on perekonnanimedeks pandud halvustavaid nimesid. “Siin on eestlase pilges iseloom või nime andja mõisniku naljatuju leidnud vaba välja vallatlemiseks.” (Saareste II:14) Süütumad seesugustest oleksid nt *Ernesaks, Tedreaju, Käkk, Luta, Kiilaspea, Massakas, Pudrunahk, Sagris*. Nende kõrval on perekonnanimedeks pandud aga ka märksa rägemaid sõimunimesid nagu *Verelaskja, Äbarik, Näru, Lakkur, Sopaauk, Kohi, Kindermacher, Sibi, Puhtsitt, Sutsitaauk*. (Saareste I:145, II:14)

Naljatamisi antud nimede näiteks võiks olla mõisateenijatele antud nimed *Knicks ja Kratzfuss* (Tiik 1987:87).

Esineb veidraid nimesid nagu Lihula *Loeroaer, Sörnardis*; Tõstamaa *Parapli*; Mihkli *Adamtõug*; Türi *Aprilla, Karjakont, Nahkrokritmann*. Õudseid nimesid on *Surm ja Võllas*. (Saareste I:145)

Võõrkeelsed nimed võivad olla **heebrea** (piiblinimed nagu *Aabram, Aron, Eenuk, Herodes, Hiiop, Iisrael, Joonas, Simson, Taavit*) või **kreeka-ladina** (*Angelus, Brutus, Romulus, Tiitus*) algupära. **Mustlaskeelne** olevat Mulgimaa perekonnanimi *Sangernebo*, **hispaaniakeelne** aga nimi *Prima*. Esineb **poolakeelseid** (*Jankovits, Pinovski, Sapotsky*), **läti keelseid** (*Gailit, Irbe, Kakit, Naut, Maltenek, Viitol*), Põhja-Eestis ka **soomekeelseid** nimesid (*Pokkinen, Varma, Mehu, Hanko*). Lääne-Eestis harva, märksa sagedamini Ida-Eestis tuleb ette **venekeelseid** perekonnanimesid (*Poleshtshuk, Ostrov, Melnik, Beljäev, Mihelev, Sobolotnõi, Ivask, Ratnik*).

Rannarootslaste aladel on pandud **rootsikeelseid** nimesid (*Polding, Punding, Banner, Börjer, Kvarnström, Thoren, Engblum, Södermann*). (Saareste II:7-8.)

Suurem osa võõrkeelsetest perekonnanimedest on siiski **saksa** algupära

Asjakohast nalja

Pärnu ja Väandra vahel on Muti-nimeline paik ja bussipeatus. Kord astusid kaks vanemat daami Väandras autobussi ja esimene ulatas juhile raha, ise lausudes: “Kaks Mutti!”

Kas olid sohvri mõtted hajevid, või oli ta niisama hambamees, igatahes ta kostis:

“Seda ma näen, aga kuhu te sõita soovite?”

Abielupaar oli uude korterisse kolinud ja sätib asju paika. Naine otsib parajat kohta, kuhu võiks Richard Uutmaa maali riputada. Osutab siis vabale seinale ja ütleb, et Uutmaa maali võiks siia panna.

“Kes see Uutmaa Maali on?” pärib mees.

“Ja see on üks minu esivanematest,” ütles tõusik vanale maalile osutades.

“Ah kui huvitav,” rõõmustas külaline, “kuu aega tagasi oleks temast saanud minu esivanem, kuid hind oli minu jaoks liiga kõrge.”

Võrumaa mees läheb perekonnaseisuaaktide büroosse ja palub oma nime muuta.

“Mis teie nimel siis viga on?”

“Mul on kole kiire nimi – Rästas, Joosep.”

“Millist nime te siis sooviksite?”

“Midagi aeglasemat. Näiteks Kuldnokk, Kõnnib.”

Üks vana foto

Juuresolev foto on tehtud 26. jaanuaril (vana kalendri järgi) 1914.a. Lelle kõrtsmik Aleksander Kirikali poja Aleksandri ristimispeol Lelle Hiiekõnnu kõrtsis.

I reas vasakult alates: Johann Kirikal (kõrtsmik Al. Kirikali isa, talu peremees); Maria Link (sugulane); Jüri Järvekül; Vingissaar (villaketraja); Konstantin Raadik (kooliõpetaja); Jüri Mägi (rätsep); Marie Kuldkepp (Grete Kirikali õde).

II rida: pr. Meister (monopolikaupluse omaniku proua); pr. Vingissaar (pr. Meistri õde); pr. Virkus (villavabriku omanik); Aleksander Kirikal (kõrtsmik); Grete Kirikal (eelmise abikaasa; süles väike Aleksander); pr. Mäekask (politseiniku proua); pr. Leppik (lihuniku proua); Mari Järvekül, Katta Mägi.

III rida: Egon (Lelle jaamaülem poeg); hr. Backhoff (Lelle jaamaülem); hr. Virkus (Villavabriku omanik); nimi teadmata (postkontori ülem); hr. Melts (kooliõpetaja); hr. Mäekask (politseinik); Voldemar Tomberg (kaupluse müüja); Hans Kuldkepp.

IV rida: hr. Mihkelson (pr. Virkuse vend); pr. Melts; Hans Ehrberg (Grete Kirikali isa, taluperemees); hr. Pärn (Saku jaamaülem); pr. Backhoff, hr. Meister (Monopolipoe omanik); Jüri Ehrberg (Grete Kirikali vend); August Kerem; nimi teadmata (Lelle kondiiter); hr. Leppik (lihunik); Melanie Kirikal (sugulane); Mari Ehrberg (Grete Kirikali ema).

Foto Tiiu Kirikal-Arguse arhiivist.

THE ROOTS BOOK

Virve Root

Nagu ehk osa seltsikaaslast mäletab, kinkisin meie raamatukogule möödunud (või on see nüüd juba ülemöödunud) aastal sellise kahetähendusliku pealkirjaga raamatukese, mis mulle Austraaliast saadeti. Roots = juured ja Roots = kogu maailmas levinud perekonnanimi. Tegin ühel koosolekul raamatust lühikese ülevaate, misjärel "Põlvnemisloo" toimetuse palus mul sama ka kirjalikult teha.

Raamat on üsna Austraalia-keskne, kuid selles leidub ka üldist huvi pakkuvaid fakte, milledest siinkohal väike valik.

Raamatu motoks on Sir Winston Spencer Churchilli huvitav mõte: "Ajalugu astub oma vilkuva lambiga vaevaliselt minevikuradadel, püüdes rekonstrueerida ja elustada sündmusi ning heita kahvatut valgust ammumöödunud päevade kirgedele."

Kuidas nimed tekkisid

Ajalooliselt võttes on nimed olnud elu sõrmejälgedeks, isiksuse peamiseks iseloomustajaks. Teadusharu, mis uurib nimede päritolu, algtähendust ja muutumist nimetatakse onomastikaks.

Teadaolevalt olid hiinlased esimesed, kes said endale perekonnanime.

Legendi järgi andis keiser Fushi aastal 2852 eKr välja dekreedid liignimede kasutamiseks. Tavaliselt on hiinlastel kolm nime. Esikohal on perekonnanimi, mis on üks 438 sõnast pühast Po-Chia-Hsingi poeemist. Sellele järgneb generatsiooni nimi, mis on pärit iga perekonna poolt omaks võetud 30 karakteri poeemist. Eesnimi on viimasel kohal. Rooma riigi algaegadel oli inimestel ainult üks nimi, hiljem hakkasid nad kasutama kolme. Eesnimi oli esikohal, seda nimetati "praenomen", järgnes "nomen", mis tähistas klanni (sugukonda), viimane nimi - "cognomen" - iseloomustas perekonda. Rooma riigi languse ajal tuli perekonnanimede osas segadus ja tavapäraseks sai jälle ainult üks nimi.

Varasel keskajal kutsuti inimesi ainult ühe eesnimega. Ajapikku levis komme lisada isikute paremaks eristamiseks teine nimi. Sel praktilisel olid oma kindlad põhimõtted, näiteks lisati sünnikoht: St. Francis of Assisi; kasutati kirjeldavaid tunnuseid: Lambet Le Tort (Lambert küürakas); võeti arvesse elukutse: Piers Plowman (kunnimees), kasutati isanime: Leif Ericsson.

12. sajandiks oli teise nime kasutamine nii laialt levinud, et mõnel pool peeti vulgaarseks seda mitte omada. Siiski, kuigi see komme on aluseks perekonnanimede tänapäevasele kasutamisele, ei olnud need nimed perekonna kindlaks tunnuseks ega olnud ka päritavad. Millal neist said kinnistunud päritavad perekonnanimed, seda on raske täpselt öelda, kuna protsess arenes aeglaselt mitmesaja aasta jooksul.

Päritavate perekonnanimede kasutamise praktika sai alguse Itaalias Veneetsia aristokraatia hulgas. Pühalt Maalt tagasipöörduvad ristirüütlid panid seda tähele ja levitasid kommet kogu Euroopas. Prantsusmaal, Briti saartel, Saksamaal ja Hispaanias hakkas see tava juurduma sedamööda, kuidas inimeste eristamise vajadus üha tähtsamaks muutus. 1370. aastal esineb sõna "perekonnanimi" juba dokumentides, tal on ka teatud emotsionaalne ja dünastiline tähtsus.

Valitsemine seostus ikka enam kirjalike dokumentidega – maksude sissenõudmine, armeeteenistusse kutsumine jm. puudutas üha suuremat hulka elanikkonnast ja oli vaja inimesi korrektselt identifitseerida. Eelkõige suuremates linnakogukondades ei võimaldanud ainult eesnimed eristada inimesi sotsiaalsel ja administratiivsetel eesmärkidel. Hiljemalt 1450. aastaks oli enamusel inimestest, ükskõik millises sotsiaalses kihist nad olid, päritav perekonnanimi. Perekonnanimi sai perekonna uhkuse asjaks, oli kahetsusväärne, kui peres polnud meessoost järglasi, kellele see edasi anda.

Alates 15. ja 16. sajandist muutusid perekonnanimed populaarseks Poolas ja Venemaal. Skandinaavia- maades, kus oli kombeks kasutada teise nimena isanime, hakati perekonnanimesid kasutama alles 19. sajandil. Türgis muudeti perekonnanimede kasutamine valitsuse otsusega kohustuslikuks 1933. a.

Perekonnanimed on tekkinud mitmel viisil, enamasti on nende andmisel aluseks olnud neli allikat.

Amet. Kohalik ehitusmeister, toiduvalmistaja, vilja jahvataja, või rõivaste õmbleja said nimeks vastavalt John Carpenter (puusepp), John Cook (kokk), John Miller (mõlder), John Taylor (rätsep).

Kohanimi, elupaik. John, kes elas mäe peal, sai tuntuks kui John Overhill (mäeots), oja lähedal elavale mehele võidi nimeks anda John Brook (oja).

Patronüümikon. (isa eesnimest tuletatud nimi). Paljusid taolisi nimesid saab ära tunda lõpu sõna järgi: Williamson, Jackson. Armeenias on vastav lõpp - ian, Taanis ja Norras - sen, Soomes - nen, Kreekas - poulos, Hispaanias - ez, Poolas - wicz. Sama tähendusega eesliidetest on tuntuim Šoti ja iiri Mac: MacGilleain, hiljem ka lühendatud variant Mc: McLane.

Iseloomulikud omadused. Väga väikest kasvu inimesele võidi nimeks anda Small, Short, Little, Lytle (väike, lühike), pikale - Longfellow, Large, Lang, Long (pikk poiss, suur, pikk). Inimestele, kellel olid teatud looma tüüpilised omadused, anti nimi selle järgi: kaval mees sai nimeks Fox (rebane), hea ujuja - Fish (kala), vaikne mees - Dove (tuvi) jne.

Paljud ajaloolased arvavad, et kõige varem muutusid päritavaks (elu)kohast tuletatud nimed, seejärel isiklike omaduste järgi antud nimed. Ametiga seotud nimed kinnistusid hiljem ja patronüümikumid veelgi hiljem.

Perekonnanimede päritolust erinevates maades.

Belgia perekonnanimed on sarnased kas hollandi (riigi põhjaosas) või prantsuse omadega.

Hiina. Kuigi Hiinas on üle miljardi inimese, esineb seal vaid umbes 1000 perekonnanime ja ainult 60 neist on tavalised. Enamus hiina nimesid on ühesilbilised ja on kirjeldava või iseloomustava sisuga. Kõige tavalised on Wang (kollane), Wong (põld või suur vesi), Chan (vana) ja Chew (mägi). Hiinas on siiani perekonnanimi esikohal, kuigi Läänemaades elavad hiinlased seda tava ei järgi.

Tzehhi nimed on suguluses poola nimedega, kuid on lühemad ja kergemini hääldatavad, sest neis pole nii palju konsonante.

Taani nimed on enamasti patronüümilise päritoluga ja nende lõpp on - sen. Enne 1860. aastat need nimed ei olnud päritavad ja muutusid iga generatsiooniga. Jorgen Peterseni poja perekonnanimeks sai Jorgensen. 1904. aastal hakkas Taani valitsus soovutama perekonnanimede traditsioonilist kasutamist.

Hollandis hakati päriikke perekonnanimesid kasutama 17. sajandi keskel. Paljusid hollandi nimesid iseloomustab prefiks van, van der, van den ja ver, mis tähendab "kust pärit". Hollandi van ei ole sama, mis saksa von, viimane tähistab aadliseisust.

Saksa perekonnanimed on enamasti tuletatud ametist, värvidest või kohanimest, mõned on kirjeldava iseloomuga: Klein (väike), Gross (suur), Kreuser (lokkis juustega).

Itaalia perekonnanimed lõpevad reeglina täishäälikuga: Cannella, Medici, Pellicanno, Caruso, Mastroianni, Lollobrigida, Lanza.

Jaapanis olid kuni 19. sajandi lõpuni perekonnanimed ainult ülikutel. Siis andis keiser korralduse, et kõigil peab olema teine nimi ja juhtus, et terved külad võtsid sama nime. Seepärast on Jaapanis ainult 10000 perekonnanime ja enamusest neist on lokaalsed.

Poola perekonnanimede iseloomulikuks tunnuseks on lõpud -ski ja -rocki. Paljud poola nimed on saksa mõjutusega.

Rootsi ja Norra. Alates 10. sajandist kandsid norralased traditsiooniliselt perekonna taluga seotud nime. Rootsi perekonnanimed on hilisema tekkega ja reeglina patronüümikud. Rootsis oli nii palju -son'e, et valitsus palus kasutusele võtta uusi nimesid. Rahvuslik Perekonnanimede Komitee kiitis heaks 56000 uut nime ja nii muutus inimeste registri pidamine lihtsamaks.

Moormooni kirik abistab.

Mormooni kiriku perekonna -ajaloo raamatukogus on tallel kõige rohkem geneoloogilist informatsiooni maailmas.

Mormoonide huvi geneoloogilise uurimistöö vastu põhineb nende uskumusel, et perekondlikud suhted määratud kestma igavesti - et perekonnad jäävad kokku nii oma eellaste kui järglastega. Nad valmistuvad "pitseerimise" tseremooniaks, mis peab selle sideme kinnistama. Kuid enne seda peavad olema teada kõik eellased.

Raamatukogu tegeleb aktiivselt suurima geneoloogiliste uuringute programmiga, mis iial on ette võetud. Nad on kogunud ja katalogiseerinud informatsiooni rohkem kui 10 miljoni perekonna kohta.

USA-s Utah osariigis Salt Lake City's asuv keskraamatukogu on hiigelehitise ja selles säilitatakse üle ühe miljoni rulli mikrofilme ja 200 000 trükiteost. Igal aastal lisandub üle 30 000 filmirulli ja 3000 trükitud allika. Iga päev tegeldakse mikrofilmimisega umbes 38 riigis üle kogu maailma.

Kogu see informatsioon on kättesaadav nii mormoonidele kui ka kõigile teistele. Selleks tuleb konsulteerida kõige lähemal asuva mormoonide raamatukoguga.

Jaanuar 2000

PUDEMEID ÜHE SUGUSELTSI LOOST

Erik Heinmaa

Mu vanaisa vanaisa, Nuudi talu peremees Lahe külast, Palmse vallast sai endale 1835.a. perekonnanimeks Heinman(n). Täpselt 100 aastat hiljem mu isa koos oma kolme vennaga eestistasid selle "Heinmaa'ks". Isa õe abielludes tuli meie suguseltsi nimekuju "Heidmets". Hiljem on lisandunud liignimed nagu Rohtmets, Tismus ja teised...

Mu isale anti Vabadussõjast osavõtu eest Väike-Maarja lähedale 25 hektarit maad. Kuna isa oli sel ajal juba tallinlane, kinkis ta saadud maa oma õele, kelle pere just Väike-Maarjas elas. Tasuks kasvas tädid (tädi-mehe suri varsti) meile iga aasta jõuluks ühe sea...

Peale taluhoonete valmimist sai "Lepsalu" talu tädi nelja venna perele nagu mingiks Mekaks, kuhu igal suvel koguneti ja aidati ka talutööd teha, seda tänapäevani välja, kuigi põllumaa on praegu renditud naabruses asuvale karjafarmile.

Esimene "ametlik" suguseltsi kokkutulek toimus Uhtnas, mu lellepoja juures 1990.a. jaanipäeval. Heisati suguseltsi lipp, toimus ühislaulmine, omavalmistatud kookide-tortide konkurss, šašlõki küpsetamine, sõnavõtt; higistasime saunas – polemiseerisime päevateemadel. Kõik toimunu võttis Rao Heidmets videolindile, mida hiljem samas läbi teleri demonstreeriti.

Teine kokkutulek toimus 1994.a. jälle Uhtnas ja jälle jaanipäeval, umbes eelmise "repertuaari" järgi. Sain selleks puhuks tehtud ühe tuntud laulu viisile uued sõnad ja koos abilistega kandsime selle ka ette.

Läinud suvel, kui saime jälle "Lepsalus" kokku – seekord viie pere esindajad, pakkusin välja variandi: teeme sügisel III kokkutuleku. Oldi nõus...

Sügisel täitus meil 2 aastat, mil initsiatiivgrupp: mina ja kolm nooremat sugulast koostasime ankeedi vormi ja jagasime ankeetid sugulastele välja. Oli aeg nad tagasi saada. Jutt on mu isaliinist ja täitmisele tulid nad alates mu vanavane-matest ja nende järglastest, abikaasad kaasa arvatud. Ankeetide laekumine oli visa ja mul tuli vahel kasutada "jõu-võtteid" – sõita asjaosaliste juurde koju ja koos panna vajalik paberile. Kokkutulek sai kokkulepitud Tallinna Pedagoogikaülikooli kohvikusaali.

Minu palvel kunstnik pr. Naata Raudsepp kirjutas-kujundas kauni kutse blanketi. Selle moto välja valimiseks viisin läbi "konkursi" oma õe ja abikaasa osavõtul. Sõelale jäi:

Eluraamatul ei ole kordustrükki
ei ole elus korduv ükski tee.
Aeg hoogsalt päevi nagu pärlid paela lükib,
et teha nendest mälestuste kee.

Saatsime välja 16 kutset. Varem oli inimesi "hoiatud", et kokkutulek toimub osamaksuga.

Minu poolt oli planeeritud ettekanne meie suguseltsi viimase seitsme põlvkonna kohta, materjalide kilelt seinale demonstreerimisega. Toitlustamine: külmlaud – ilma alkoholita, kringlid-koogid omalt poolt kaasa. Teenindamine kohviku poolt. Koostasid laialijagamiseks andmestiku mu vaateväljal oleva 44 sugulase kohta.

Novembri lõpul, nädal enne kavandatud kokkutulekut, kui anti teada oma osavõtust, selgus, et erinevatel põhjustel ei saa tulla üle poole kutsututest!! Nii otsustasime sellest üritusest loobuda. Tõsi, mõned ütlesid otse välja, et oleks kokkutulek olnud seotud minu enda tähtpäevaga – siis nad ehk oleks tulnudki. Selle ettevõtmise panemine aga minu, kui pensionäri õlule poleks olnud tänapäeval reaalne...

Õnnitleme

Ülo Ruubel

Ants Härma

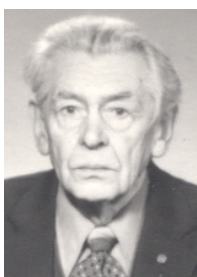
27.04.1935

Meie autorid

Marko Livental, sündinud 19. novembril 1972 Pärnu-Jaagupis. Töötanud olen lihttöölisena, valvurina, elektriku abina. Praegu töötan Pärnu Ametikoolis noorem kutseõpetajana. Õpetan arvuti algõpetust. Koolis töötan neljandat õppeaastat. Õpin kaugõppes Tallinna Pedagoogikaülikoolis Infoteadust. Selle aasta algusest olen EGS Pärnu osakonna liige.

Voldemar Miller. Silmapaistev ajaloolane, raamatuteadlane ja kodu-uuriija. Tutvustas PL 14 numbris EKS-i.

Sündinud 7.veebruaril 1911. Saaremaal Kihelkonna vallas Tagamõisas. Algkooli ja ühiskõhikooli läbis Kuressaares. 1930. Asus õppima ajalugu Tartu Ülikoolis, 1934 - 1950 õpingud seal jätkusid. Vahepeal töötas "Meie Maa" toimetuses, Riigi Keskarhiivis, oli ekspert baltisakslaste ümberasumisel. 1944 – 1950 Riikliku Ajaloo Keskarhiivi ülem. Töötanud veel TA Teaduslikus Raamatukogus ja Riiklikus Raamatukogus. Aastast 1963 Tallinna Linnamuuseumi kodu-uurimisringi juhataja. Olnud autor ja raamatute koostaja. Tunnustatud juhendaja ja retsensent kodu-uurimise ja raamatuteaduse vallas. Nendel aladel juhataste, komisjonide ja žüriide liige.

Erik Heinmaa. Sündinud 24.11.1929.a. Tallinn-Nõmmel. Edaspidi selle kandi elanik: Hiiul, Kivimäel ja Mustamäel. Isa oli raudteel rongijuht, ema kodune. Peres kolm last.

Koolitee: Nõmme linna Hiiu algkool – muutus Tallinna 30. Algkooliks. Järgnes Raudteekool Nr.1 tööriistalukksepa erialal. Seejärel 5,5 aastat poliitvang – Vasalemma kivikarjääril Arhangelski oblasti metsalangetuseni välja. Järgnes Tallinna Töölisnoorte Keskkool Nr.1, paralleelselt töötades autolukksepana Autoremonditehases Nr.1.

1961.a. lõpetas Tallinna Polütehnilise Instituudi masinaehituse erialal. Töökohad: "Voltas" 21 aastat vanemmeistrina, lõpuks Tallinna Elektrotehnika Instituudis juhtiva insenerina. Praegu pensionil.

Harrastused: reisimine, jalgsimatkad, judo, kergejõustik, ühiskondlik töö, kodused remonditööd. Abikaasa endine lastearst. Tütar on inglise filoloog, tal on kaks teismelist poega. EGS-i liige 1996-st aastast.

Vabandame vea pärast PL nr.16 lk.1 alt 4. rea lõpupoole. On "suurenevaks katusorganisatsiooniks", peab olema "suunavaks..."

Nimedest

EESAV LOLL.

Mõni ehk kahtleb, kuidas sai inimesel olla selline perekonnanimi. Sai küll, see on pärit umbes Eesavi vanavanaisa ajast. Kui talupoegadele nimesid pandi, arvanud Aa mõisnik, et tema metsavahile sobiks nimi Karu. Väikest kasvu metsavaht aga ei mõistnud lahkest pakkumisest lugu pidada ja ajas vastu: ei taha suure metslooma nime. Saks pahandas, ütles, et siis oled loll, metsavaht kinnitanud, et pigem loll kui karu ja nii jäigi see suguvõsa nimede eestistamiseni Lolliks – ehk tõendamaks vanasõna: nimi meest ei riku. Selle aja kohta tavaline asi; Narvas elanud tollal ühes majas Kops, Maks ja Süda.

Laualehe toimetus:

Toimetaja: Ants Roomets

Tehniline toimetaja: Pille Mäerand

Liikmed: Ants Härma, Hjalmar Märksa

Telefon 6 775 011

Kirjad: 12614, Akadeemia 70 - 13

E-mail: pillem@emkk.ee